

Partnerskapsöverenskommelsen för perioden 2021-2027

Regeringen har erbjudit Region Västerbotten att till den 31 januari 2021 inkomma med synpunkter på utkast till Partnerskapsöverenskommelsen (PÖ) som anger Sveriges strategiska inriktning för fonderna Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Fonden för en rättvis omställning (FRO), Europeiska socialfonden plus (ESF+) samt Europeiska havs- och fiskerifonden (EHHF). PÖ beskriver även komplementariatet och synergier, mellan dessa fonder, och till övriga EU-fonder. Region Västerbotten välkomnar regeringens utkast till Partnerskapsöverenskommelse och ser positivt på möjligheter att inkomma med synpunkter. Partnerskapsöverenskommelsen förväntas ge en god överblick av flera EU-fonder och program som är centrala för att delfinansiera regionalt utvecklingsarbete under perioden 2020-2027. Dokumentet fyller också en viktig funktion i att säkra flernivåstyrelse mellan regional, nationell och europeisk nivå och skapa möjligheter till synergier och samverkan mellan olika finansieringskällor.

Region Västerbottens sammanfattande synpunkter:

För programperioden 2021-2017 minskar anslaget för sammanhållningspolitiken för Sveriges del. Samtidigt höjs medfinansieringsgraden i strukturfonderna från 50% till 60%.

- Region Västerbotten förutsätter att regeringen tillskjuter ytterligare nationella medel till regionerna för att kompensera för bortfallet från EU. Detta för att säkerställa att regionerna har tillgång till de medel som behövs för att kunna fullgöra det delegerade statliga uppdraget som regionalt utvecklingsansvariga. På samma sätt bör den minskade gleshetsallokeringen till de fyra norrlandslänen kompenseras med nationella medel.
- Medel destinerade till regional utveckling måste komma regionerna till del utan att dessa är förutbestämda till särskilda ändamål av regeringen. Detta blir särskilt viktigt nu när strukturfondsmedlen minskar i omfattning.

Region Västerbotten vill särskilt framföra följande synpunkter vad gäller samordning mellan fonder och möjliga synergier:

- Processen med partnerskapsöverenskommelsen inleddes allt för sent för att den ska kunna vara vägledande för utformningen av program. Som det ser ut nu är det mer ett allmänt samlande dokument för samtliga program.
- Region Västerbotten vill lyfta fram och poängtera vikten och betydelsen av att programskrivningsarbetet regleras och efterföljs genom Partnerskapsöverenskommelsen. I Västerbotten finns kapacitet att arbeta i enlighet med direktiven för flernivåstyrelse och fondsamordning men det saknas resurser för att arbeta med fragmenterade och åtskilda programskrivningar med skilda processer i tid, strukturer och geografier.
- Region Västerbotten vill lyfta att den fortsatta uppdelning av fondernas förvaltningsansvar på olika departement och myndigheter, försvårar samordningen och möjligheten till synergier.
- Bristen på samordnad programmering mellan Regional- och Socialfonden och FRO försvårar möjligheterna till synergier i genomförandet, framför allt på regional nivå.
- Region Västerbotten vill lyfta norra Sveriges särskilda utmaningar och behov saknas i partnerskapsöverenskommelsen. Partnerskapsöverenskommelse utformas utifrån regionala förutsättningar är särskilt viktigt för de nordliga regionerna i och med de specifika utmaningarna såsom stora geografiska ytor, låg befolkningstäthet, kargt klimat och den särskilda hänsyn detta innebär för oss genom extra fondmedel inom den Europeiska socialfonden (ESF+) och den Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

- Region Västerbotten anser inte att partnerskapsöverenskommelsen har tagit hänsyn till regionernas särskilda förutsättningar och önskemål och att det finns ytterligare behov av en genomlysning av regionala territoriella verktygen i norra Sverige möjligheter i nästa programperiod 2021-2027 i och med gleshetsallokeringen.
- Partnerskapsöverenskommelsen bör kompletteras med en beskrivning av hur fonderna är tänkta att komplettera nationella initiativ på olika områden (Exempelvis klimatklivet och bredbandsutbyggnad).
- Partnerskapsöverenskommelsen bör tydliggöra hur samtliga fonder förhåller sig till EU:s ”gröna giv” som övergripande styrdokument.
- Partnerskapsöverenskommelsen bör kompletteras med att beskriva hur den regionala nivån involvering i Next generation fond
- Det bör tydliggöras hur partnerskapsöverenskommelsen förhåller sig till till EU:s ”gröna giv” som övergripande styrdokument.

Höjt medfinansieringskrav för strukturfonderna är ett reellt problem och riskerar genomförandet av strukturfonderna

En viktig utgångspunkt i sammanhållningspolitiken är den s.k. partnerskapsprincipen som innebär att det ska finnas ett nära samarbete mellan offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå liksom med det privata näringslivet och civilsamhället. Partnerna ska vara aktivt involverade i hela programcykeln – från utformning till genomförande, övervakning och utvärdering av fonder och program. Partnerskapsprincipen är således nära förknippad med flernivåstyrelse och subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna som är viktiga hörnstenar i EU.

Gleshetsallokeringen ska enligt förslaget om nationellt program stödja insatser för att stärka kapaciteten i den glesa geografien. Särskilda medel riktas till regioner med bland annat långa avstånd, låga befolkningsvolym och begränsad kapacitet att arbeta med utvecklingsarbete.

I norra Sveriges glesa geografi, med dess begränsade kapacitet och små aktörer är tillgången till lokal och regional medfinansiering begränsad. Det innebär att det ökade krav på medfinansiering från 50 procent till 60 procent skapar ytterligare hinder för att genomföra projekt i de fyra nordligaste regionerna. Detta riskerar att skapa inlåsnings effekter och förhindra syftet med de särskilt riktade.

Inför kommande programperiod i EU minskar omfattningen av medel i strukturfonderna. Detta innebär att regionernas fortsatta förmåga att bidra till tillväxt och utveckling i landet riskerar att begränsas. Regeringen behöver säkerställa att regionerna har tillgång till de medel som behövs för att kunna fullgöra det delegerade statliga uppdraget som regionalt utvecklingsansvariga, även om det innebär utökade nationella anslag.

- Region Västerbotten anser att medfinansieringsprinciperna bör utgå från regionernas särskilda förutsättningar och att gleshetsregionerna bör frångås det höjda medfinansieringskravet.
- Region Västerbotten anser att medel destinerade till regional utveckling måste komma regionerna till del utan att dessa är förutbestämda till särskilda ändamål av regeringen. Detta blir särskilt viktigt för norra Sveriges regioner i och med gleshetsallokeringen och nu när strukturfondsmedlen minskar i omfattning.

Val av politiska mål och samordning gentemot andra fonder och program

Politiskt mål 1 - Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling

Region Västerbotten välkomnar den föreslagna inriktningen under politiskt mål 1; som ger möjlighet att stärka de regionala innovationssystemen samt att tillvarata Västerbottens förmåga att bygga kapacitet och öka regionernas hållbara konkurrenskraft genom att stödja grön och digital omställning hos företag och andra verksamheter.

Region Västerbotten välkomnar regeringens ambition att öka den digitala mognaden samt att stärka innovationsförmågan på landsbygden samordna den nationella landsbygdspolitiken med den regionala utvecklingspolitiken. Regionalfonden är en betydelsefull finansieringskälla för Västerbotten att främja en hållbar regional utveckling. Tillväxtmedel tenderar dock att fokuseras till större tätorter. För att stärka innovationsförmågan på landsbygden behöver man se över hur utvecklingsmedel riktas så att det möjliggörs för de som har störs behov.

Politiskt mål 2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa

Region Västerbotten välkomnar den föreslagna inriktningen under politiskt mål 2, där Regionalfonden förväntas bidra till energiomställningen och att nå de regionala miljö- och klimatmålen. Energibesparing och teknikutveckling liksom nya lösningar och innovationer i näringslivet är angelägna insatsområden.

För att förmå människor och organisationer att leva mer klimatsmart, behöver dock insatser för att åstadkomma beteendeförändringar synliggöras. Offentlig sektors förmåga att stötta omställning genom upphandling är också ett viktigt område liksom möjligheten att implementera redan existerande lösningar.

Region Västerbotten påtala vikten av att de investeringar som görs inom politiskt mål 2 ska ses som ett komplement till nationella investeringar och finansiering inom miljö- och klimatområdet för att större effekter och mål ska kunna uppnås. Det nationella Klimatklivet hade en snarlik inriktning och uppfattades som mer lättillgängliga medel av många.

- Region Västerbotten ser positivt att en beskrivning av hur EU medlen kan komplettera nationella initiativ och även den nya fonden för rättvis omställning (FRO) kan därmed med fördel läggas till i partnerskapsöverenskommelsen.

Politiskt mål 3 Ett mer sammanlänkat Europa

Region Västerbotten ser positivt på att de fyra nordligaste i norra Sverige har möjlighet att använda Regionalfondsmedel för att främja tillgången till bredband och transportinfrastruktur. Satsningar på tillgänglighet i form av bredband med hög överföringskapacitet liksom hållbara transporter har betydelse för tillväxt, möjligheten att driva företag och tillhandahålla god samhällsservice liksom för tillgången till utbildningsmöjligheter.

- Region Västerbotten anser att det bör tydliggöras hur partnerskapsöverenskommelsen förhåller sig till Next Generation EU och hur synergier mellan programmen planeras.

Politiskt mål 4 Ett mer socialt Europa

Region Västerbotten välkomnar den föreslagna inriktningen under politiskt mål 4. Det är viktigt att Socialfonden kommer att kunna erbjuda kompetenshöjande och individanpassade insatser och finansiera åtgärder som säkerställer matchningen till de branscher som fortsatt uppvisar rekryteringsbehov.

- Region Västerbotten vill upprepa att det är viktigt med regionalt inflytande över ESF+. Regionalt utvecklingsansvariga aktörer ska tillsammans med ESF-rådet ta fram regionala handlingsplaner på NUTS 2-nivå inför genomförandet av ESF+. Handlingsplanerna ska beskriva regionernas särskilda förutsättningar och ligga till grund för regionala prioriteringar och utlysningar. Inför detta arbete har regionalt utvecklingsansvariga aktörer på uppdrag av ESF-rådet tagit fram regionala socioekonomiska analyser.
- Region Västerbotten efterfrågar också en tydligare beskrivning av synergierna mellan Regionalfonden, Socialfonden och FRO.
- Region Västerbotten anser att formuleringen om att ESF+ ska riktas till ”kostnadseffektiva insatser där behoven är som störst” bör tas bort. En sådan formulering riskerar underminera möjligheter till de glesa regionerna då insatser med få individer över stora ytor sällan blir de mest kostnadseffektiva. I synnerhet om de ställs mot insatser i storstadsregioner. Detta är inte minst en farhåga kopplat till den stora summa pengar som föreslås destinerar till Arbetsförmedlingen.
- Region Västerbotten ifrågasätter generellt ansatsen att finansiera nationell ordinarie verksamhet istället för insatser utifrån lokala och regionala behov.
- Region Västerbotten efterfrågar även en formulering om att ESF+ behöver fokusera på ”kompetensförsörjning utifrån arbetsmarknadens behov” för att de satsningar som görs för så väl de som befinner sig långt från arbetsmarknaden, som andra, ska ha en reell potential att bidra till sysselsättning. Här kan med fördel även hänvisningar till hela upprustningssystemet göras, då förflyttningar i hela systemet behövs av alla olika grupper för att skapa livslångt lärande, inträde på arbetsmarknaden, omställning, matchning, integration mm.
- Region Västerbotten ser ESF+ som en viktig del av det regionala utvecklingsarbetet och förutsätter ett nära samarbete mellan ESF-rådet och regionalt utvecklingsansvariga under såväl utformandet av handlingsplanerna som genomförandet av ESF+ 2021–2027.

Politiskt mål 5 Ett Europa närmare medborgarna

I programförslaget föreslås av 6% av det nationella programmets budget ska öronmärkas till hållbar stadsutveckling. I Västerbotten finns Sveriges minsta kommuner men även snabbt växande städer, detta skapar en komplexitet som kräver ett helhetsperspektiv.

Region Västerbotten har vid flertalet tillfällen lyft behovet att stödja arbetet med lokala utvecklingsstrategier genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte för såväl större städer, som mindre kommuner. För att nå en attraktiv och hållbar livsmiljö i hela Sverige behövs ett helhetsperspektiv med både sektors kunskap och tvärsektoriell samverkan. Statens sektorsansvar på den nationella nivån måste kunna möta det lokala helhetsansvaret. Mindre kommuner har sällan kapacitet att delta i administrativt tunga projekt på egen hand, detta är särskilt en uttalad utmaning i gleshetskommuner. Stöd bör därför kunna sökas i större funktionella sammanhang för att möjliggöra för flera små kommuner att medverka. Det behöver också tydliggöras på vilka grunder som stöd avseende hållbar stadsutveckling ska fördelas och

- Region Västerbotten anser att partnerskapsöverenskommelsen bör skapa möjligheten att genom regionala ITI:s stärka kapaciteten för innovation, näringslivsutveckling och hållbarhet och lärande i hela landet för såväl större som mindre städer.
- En viktig princip bör vara att det nationella programmet ska adressera behov som finns över hela geografien och urvalsprincipen skall handla om kvaliteten och relevansen på idéer och piloter som bidrar till hela Sveriges hållbara utveckling.
- Städer är viktiga som noder i regional utveckling, Region Västerbotten tycker att det behövs förtydligas att även städer i glest befolkade regioner har denna drivkraft.

Fonden för en rättvis omställning (FRO)

Region Västerbotten vill lyfta att stålindustrins värdekedja bör utvidgas att inkludera metallindustrin och bör inkluderas i FRO i planen då omställningen av metallindustrins värdekedja är en viktig faktor för länets näringsliv.

- Region Västerbotten anser att en eventuell permanent överföringsmekanism som en stor andel av den medfinansiering som kommer att krävas för att genomföra fonden i enlighet med EU-kommissionens intentioner bör komma från den nationella nivån. Det är viktigt att genomförandet av *Fonden för rättvis omställning* inte riskerar att hindra ett effektivt genomförande av Regional fonden och Socialfonden.
- Region Västerbotten anser att den nationellt samordnade organisationen som kommer att ansvara för genomförandet FRO behöver regional representation.

Next generation fond

Ambitionen med Next Generation EU är att bidra till en omstart som handlar lika mycket om kortsiktig krishantering som långsiktigt hållbar utveckling i form av en kraftfull extra stimulans i samspel med EU:s övriga stödmekanismer. Det europeiska mervärdet ligger inte i att kompensera för nationella beslut och ersätta nationella finansiella åtaganden eller befintlig verksamhet. Det är därför olyckligt att 80 % av React-EU föreslås gå till att kompensera för en statlig underfinansiering av arbetsförmedlingen. Det är dessutom tveksamt att arbetsförmedlingen har den lokala kapacitet som krävs för att driva regionala projekt och genomföra de strategiska strukturförändringar som medlen är till för i hela landet. Det måste, i betydligt högre grad än idag, ske i samspel med alla parter och utifrån regionala strategier för kompetensutvecklingsbehov som en del av det långsiktiga arbetet med hållbar utveckling.

- Det bör tydliggöras hur partnerskapsöverenskommelsen förhåller sig till EU:s återhämtningsplan för Next generation fond.
- Region Västerbotten anser att regioner bör involveras i större utsträckning i arbetet med den nationella återhämtningsplanen inom ramen för Next generation fond. De prioriterade områden som pekats ut som vägledande för investeringarna inom RRF är områden där exempelvis regionerna redan idag genomför ett antal insatser och har tydliga nationella uppdrag, såsom inom bredband och kompetensförsörjning.
- Partnerskapsöverenskommelsen bör tydliggöra hur investeringar inom ramen för faciliteten ska förhålla sig planerade investeringar i Regionalfonden.

Den gemensamma jordbrukspolitiken, CAP

Region Västerbotten menar att den framtida jordbrukspolitiken bör fokusera på specifika och riktade insatser för jordbruket. Insatser som syftar till att stärka landsbygdens attraktivitet, kompetensförsörjning, företagande utöver jordbruket bör hanteras inom ramen för den nationella landsbygdspolitiken. Regionalfonden och Socialfonden kan också bidra till att stärka innovation och företagande, grön omställning liksom kompetensförsörjning på landsbygden.

- För att undvika överlappningar behöver regeringen tydliggöra hur ansvarsfördelningen för landsbygdsinsatser ska se ut inför kommande programperiod. De insatser för att stödja service på landsbygden som idag ryms i Landsbygdsprogrammet finansieras också av Tillväxtverket. Sedan 2019 har samtliga regioner i uppdrag att ta fram regionala serviceprogram. De regionala serviceprogrammen kan med fördel bli mer styrande för valet av insatser.
- Jordbruksfonden ska enligt förslaget fortsatt finansiera lokalt ledd utveckling genom Leader-metoden. Leader-metoden (LLU) kan med fördel utvecklas för att bidra till att skapa kapacitet för näringsliv- och innovationsutveckling på landsbygden.
- För att undvika överlappningar behöver regeringen tydliggöra hur ansvarsfördelningen för landsbygdsinsatser ska se ut inför kommande programperiod. De insatser för att stödja service

på landsbygden som idag ryms i Landsbygdsprogrammet finansieras också av Tillväxtverket. Sedan 2019 har samtliga regioner i uppdrag att ta fram regionala serviceprogram. De regionala serviceprogrammen kan med fördel bli mer styrande för valet av insatser.

Fondsamverkan

Regionalt utvecklingsarbete hanterar komplexa frågor som spänner över en rad områden vilka sällan ryms inom ramen för en enskild projektsatsning. Fondsamverkan är ett sätt att bejaka detta och bidrar också till bättre och mer hållbara resultat, samt ett effektivare nyttjande av utvecklingsmedel.

Region Västerbotten välkomnar möjligheten till fondsamverkan då detta kan skapa synergier och därmed stärka arbetet med regional utveckling. Det är dock viktigt att det tydligare framgår vilka insatser som är möjliga att genomföra inom respektive fond. Exempelvis erbjuds insatser av kompetensutvecklande karaktär inom flera fonder, bl.a. ESF+, Eruf och FRO . För att fondsamverkan ska fungera i praktiken ser vi behovet av att tydliggöra hur de olika fonderna kompletterar och skiljer sig från varandra och därmed kan verka för att möjliggöra synergier.

- En fungerande fondsamverkan bör vidare innehålla en uttalad hållning från respektive finansör, som uttrycker att parallella projekt från andra fonder tillför ett mervärde till det egna projektet. En fungerande fondsamverkan förutsätter också en regionalt förankrad utlysningssagenda som möjliggör parallella projekt.
- Region Västerbotten har goda erfarenheter av att arbeta med modeller där flera fonder och finansieringskällor nyttjats för driva projekt som leder till gemensamma, övergripande mål. Under pågående programperiod har vi exempelvis arbetat utifrån en fondkombinerande modell för kompetensförsörjning, arbetsmarknad och integration (SIKT-projektet).

Parallellt med programskrivning inom Regionalfonden och Fonden för rättvis omställning pågår programmering av olika program för gränsöverskridande samarbete (Interreg) där Sverige deltar. Utkastet till partnerskapsöverenskommelse bör kompletteras med en beskrivning av hur dessa program kompletterar programmen inom Regionalfonden. Underlaget behöver också kompletteras med en beskrivning av den s.k. transnationella komponenten i de regionala programmen och vilken funktion denna ska fylla. En beskrivning av hur Regionalfonden och socialfonden kan användas för att stärka kapacitet att delta i europeiska samarbeten, t.ex. genom s.k. interregionala innovationsinvesteringar I3, bör också finnas med.